

Sprawiedliwy wśród Narodów Świata,

czyli kompendium wiedzy na temat historii medalu

Tytuł Sprawiedliwego wśród Narodów Świata przyznawany jest przez Państwo Izrael ludziom z całego świata za bezinteresowną pomoc udzielaną Żydom prześladowanym przez nazistowskie Niemcy podczas II wojny światowej.

Dotychczas tytuł Sprawiedliwego otrzymało ponad 27 tysięcy osób z 51 krajów, w tym blisko siedem tysięcy Polaków.

Sprawiedliwi wśród Narodów Świata to osoby nieżydowskiego pochodzenia, które podczas II wojny światowej bezinteresownie, narażając życie, wolność lub stanowisko udzielały pomocy Żydom prześladowanym przez nazistowskie Niemcy.

Tytuł ten przyznawany jest od 1963 r. przez Państwo Izrael ratującym z całego świata.

Dotychczas tytuł Sprawiedliwych wśród Narodów Świata otrzymały **27 712 osoby** z 51 krajów, w tym **7 112 Polaków** (stan na 1 stycznia 2020 r.).

Jest to najwyższe cywilne odznaczenie państwowe tego kraju.

**POMOC UDZIELANA ŻYDOM
PODCZAS
II WOJNY ŚWIATOWEJ**

Tytułem Sprawiedliwego wśród Narodów Świata honorowane są osoby, które w czasie Zagłady podjęły bezinteresowne działania na rzecz ocalenia jednego lub więcej Żydów. Pomoc mogła mieć formę indywidualną lub zorganizowaną. Z reguły polegała ona na doraźnym lub długotrwałym ukrywaniu osoby lub osób, organizowaniu dla nich kryjówek, ucieczek z gett, dostarczaniu fałszywych dokumentów tożsamości, pieniędzy, żywności, odzieży czy leków.

O nadaniu tytułu Sprawiedliwego wśród Narodów Świata decyduje Instytut Yad Vashem w Jerozolimie za pośrednictwem specjalnej komisji, która rozpatruje składane wnioski. W komisji zasiadają historycy i świadkowie historii.

Kluczowym dokumentem do podjęcia decyzji o przyznaniu tytułu jest relacja osoby, która otrzymała pomoc
Część wniosków, ze względu na niewystarczającą ilość dokumentacji bądź relacje świadczące o zysku czerpanym ze świadczonej pomocy, zostaje odrzucona.

Sprawiedliwi, za życia albo pośmiertnie, odznaczani są podczas uroczystych ceremonii, które odbywają się na całym świecie, przeważnie w miejscu zamieszkania uhonorowanych lub ich rodzin bądź w Izraelu, w siedzibie Instytutu Yad Vashem.

W uroczystościach często biorą udział członkowie rodzin ratujących i ratowanych, wysocy urzędnicy państwowi i samorządowi, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz uczniowie.

Sprawiedliwi lub ich potomkowie odbierają z rąk reprezentanta Państwa Izrael medal i dyplom honorowy, a nazwiska Sprawiedliwych zostają wyryte na pamiątkowej tablicy w Ogrodzie Sprawiedliwych w Jerozolimie. W Ogrodzie rosną tysiące drzew oliwnych ku pamięci Sprawiedliwych z całego świata. Przy każdym drzewie widnieje imię i nazwisko odznaczonego. Ze względu na brak miejsca od 1996 r. drzewa nie są już jednak sadzone.

Na każdym medalu wręczanym Sprawiedliwym, prócz nazwiska odznaczonych,
widnieją słowa:

„Kto ratuje jedno życie, ratuje cały świat”

Pochodzą one z Talmudu, zbioru praw religijnych obowiązujących w judaizmie.

Zgodnie z żydowską tradycją, termin Sprawiedliwi wśród Narodów Świata (hebr. Chasidim Umot ha-Olam) oznaczał pierwotnie nie-Żydów, którzy byli dobrymi, bogobojnymi ludźmi.

Według Talmudu na świecie w każdym pokoleniu żyje 36 ukrytych sprawiedliwych (cadikim nistarim), którzy swoim postępowaniem chronią rodzaj ludzki przed gniewem Bożym.

SYMBOLIKA MEDALU „SPRAWIEDLIWY WŚRÓD NARODÓW ŚWIATA”

- ▶ Na awersie medalu widać dwie ręce trzymające liny osnute drutem kolczastym. Liny otaczają kulę ziemską. To symboliczne wyrażenie idei, zgodnie z którą ratujący sprawiają, że kula ziemską kręci się – świat istnieje. Kula otoczona jest słowami: „Kto ratuje jedno życie, ratuje cały świat”.
- ▶ Na rewersie medalu widoczny jest zarys budynku, w którym mieści się Izba Pamięci w Instytucie Yad Vashem. Tam odbywają się ceremonie honorowania Sprawiedliwych. Pod spodem umieszczone są napisy w językach hebrajskim i francuskim – wyrazy uznania od narodu żydowskiego.
- ▶ Medal zaprojektował Nathan Karp. Ma średnicę 59 mm, wykonywany jest z miedzi, dawniej z brązu lub srebra.

Medal Sprawiedliwego wśród Narodów Świata

Nazwa medalu „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” („Chasid Umot ha-Olam”) wywodzi się z pochodzącego z tradycji żydowskiej określenia dobrego i pobożnego człowieka nie będącego Żydem.

Natomiast dewiza medalu „Kto ratuje jedno życie, ratuje cały świat” („mi sze-hicil nefesz achat ke-ilu hicil olam u-mlo'o”) , to uproszczony cytat z Talmudu:

„jeśli człowiek niszczy jedno życie, to jest tak, jak gdyby zniszczył cały świat. A jeśli człowiek ratuje jedno życie, to jest tak, jak gdyby uratował cały świat” (Talmud Babiloński, Sanhedryn, 37a).

Dewiza ta jest napisana po hebrajsku na awersie medalu, wokół wizerunku
Medal jest wybitny w miedzioniklu. Wręczany jest w pudełku z drewna oliwnego.

Medal został ustanowiony w 1963 r., jako wyróżnienie dla osób lub rodzin, ratujących Żydów podczas II Wojny Światowej.

Nadawany jest przez Instytut Pamięci Bohaterów i Męczenników Jad Waszem w Jerozolimie, na wniosek osoby uratowanej, lub jej krewnych. Kandydat nie może być Żydem, a pomocy udzielał całkowicie bezinteresownie, z narażeniem życia lub wolności. Odznaczony otrzymuje imienny medal i dyplom, a jego nazwisko umieszczane jest na Murze Honorowym w Ogrodzie Sprawiedliwych w Yad Waszem.

Może również otrzymać honorowe obywatelstwo Izraela.

Początkowo mógł również zasadzić drzewo w Ogrodzie Sprawiedliwych, ale obecnie nie praktykuje się tego z powodu braku miejsca. Medal może być nadany również pośmiertnie.

OGRÓD SPRAWIEDLIWYCH WŚRÓD NARODÓW ŚWIATA

W Ogrodzie Sprawiedliwych w Instytucie Yad Vashem rośnie kilka tysięcy drzew oliwnych ku pamięci osób, które w czasie II wojny światowej niosły pomoc Żydom.

DRZEWA Z TABLICZKAMI UPAMIĘTNIAJĄCE SPRAWIEDLIWYCH

- ▶ Na wzgórzu, na którym znajduje się siedziba Instytutu Yad Vashem, od 1963 r. zasadzono kilka tysięcy drzew oliwnych ku czci Sprawiedliwych wśród Narodów Świata. Wiele z nich posadzili sami Sprawiedliwi. Każde z drzew opatrzone jest tabliczką z imieniem i nazwiskiem Sprawiedliwego oraz krajem jego pochodzenia. Wśród drzew stoją pamiątkowe tablice, na których wyryto nazwiska wszystkich uhonorowanych – to ponad 28 tysięcy osób z ponad 50 krajów.
- ▶ Od 1996 r., ze względu na brak miejsca w Ogrodzie, zaprzestano sadzenia w nim kolejnych drzew.
- ▶ W Ogrodzie znajduje się także upamiętniający ofiary Zagłady wiadukt kolejowy z wagonem towarowym, w którym w trakcie II wojny światowej przewożono Żydów do ośrodków zagłady, a także replika rzeźby Natana Rapaporta z pomnika Bohaterów Getta w Warszawie.

DRZEWA KU PAMIĘCI POLSKICH SPRAWIEDLIWYCH

- ▶ Tuż przy wejściu do Ogrodu posadzono drzewo ku pamięci Ireny Sendlerowej.
- ▶ Nieopodal znajduje się to posadzone w 1963 r. przez Władysława Bartoszewskiego i Marię Kann w imieniu działaczy Rady Pomocy Żydom „Żegota”.

Galeria zdjęć

Galeria zdjęć

Nasi Sprawiedliwi

Spotkanie poświęcone pamięci Polaków
ratujących Żydów w czasie II wojny światowej

3 kwietnia 2019 r., godz. 16.00
Niżańskie Centrum Historii i Tradycji
Nisko, ul. Kościuszki 1

O Sprawiedliwych Wład Narodów Świata
Marii i Stanisławie Wołoszynach
Annie i Stanisławie Puchalskich
przypomną Grzegorz Wołoszyn i Tadeusz Puchalski

Galeria zdjęć

Na świecie już 26 513 osób
otrzymało tytuł Sprawiedliwy wśród
Narodów Świata, w tym aż 6706
Polaków.

Liczba ta właśnie powiększa się o nowe nazwiska.

Sprawiedliwa wśród Narodów Świata

